Ч. 242. Львів, пятниця, дня 28. жовтня (10. падолиста) 1905. Річник IX.

Передплата
на »РУСЛАНА« виносить:

в Австриї:
на цілий рік . . . 20 кор
на пів року . . . 10 кор
на чверть року . . 5 кор
на місяць . . . 1·70 кор

За границею
на цілий рік . . 16 рублів або 36 франків
на пів року . . 8 рублів або 18 франків

Поодиноке число по 10 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановых псальмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских сьвят о 5½ год. пополудни.

Редакция, адміністрация і експедиция »Руслана« під ч. 1. пл. Домбровского (Хорунщини). Експедиция місцева в Агенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в »Надісланім« 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

О виборчу реформу в Австриї.

(×) Справа заведеня загального, рівного, тайного права виборчого в Австриї висула ся на перше місце в політичній боротьбі, а се право виборче стало окликом широких верств суспільности в усіх краях австрийских. Розправи переведені в осінній сесиї державної ради над ріжними внесенями, предложеними в тій справі, розворушили уми так, що і в скликаних по відроченю державної ради краєвих соймах станула справа виборчої реформи на першім місці. Для піддержки сего змаганя відбувають ся в австрийских краях маніфестациї і демонстрациї, в котрих звичайно передує социяльна демократия.

Коли однак здійсненє сего домаганя ще підчас сесиї державної ради видавало ся не так скоро осяжним, склали ся дві події, котрі незвичайно пособляють змаганям о виборчу реформу в Австриї. Покликане на ново до державної керми в Угорщині міністерство бар. Феєрварого висунуло в своїй проґрамі на перше місце виборчу реформу, загальне право виборче, вправді скорше відповідно национальним потребам Мадярів. Сю проґраму одобрив монарх яко угорский король, а тим самим і в Австриї не будуть могли державні керманичі довго опирати ся виборчій реформі в напрямі загального голосованя.

Події в Росиї приневолили царя до виданя нового маніфесту і віддання державної керми ґр. Віттому, а тим маніфестом поставлено Росию на дійсно конституцийних підвалинах, та крім того висловив ґр. Вітте погляд, що державна дума рішить справу введеня загального права виборчого. Коли отже навіть самодержавна Росия, котра що й но входить на новий конституцийний шлях, не відгороджує ся китайским муром супроти такого домаганя широких верств суспільности, як загальне право виборче, коли угорский король удобрює проґраму міністерства, котре на своїм прапорі виписує, хоч з відомими обмеженями, загальне право виборче, то вжеж не може австрийский цісар відказувати оправданя щораз голоснійшим домаганям до виборчої реформи в тім напрямі в Австриї.

Сї дві події (в Угорщині і в Росиї) відбили ся могутним впливом і на австрийских відносинах, приневолили також австрийске правительство заняти ся близше виборчою реформою. І дійсно у вечірнім додатку до урядової Wiener Zeitung, в так зв. Wiener Abendpost, появила ся заява австрийского міністерства, в справі виборчої реформи, яко вислід міністерскої наради з дня 3. листопада с. р. Австрийске правительство зазначує, що парляментарні круги і суспільність тепер прихильнійші виборчій реформі і признає зівсім щиро, що події в Угорщині і в Росиї незвичайно пособляють змаганю до виборчої реформи в напрямі загального, рівного і тайного голосованя. Одначе зазначує оно при тім, що в Австриї не розходить ся о просте приміненє звичайної формулки, бо тут треба буде взяти під розвагу ріжні згляди а до того треба спокою і зрілої застанови.

Пристрасні рухи народні не зможуть пособити сій справі. Правительство мусить зважати на публичний спокій і порядок, а хоч не буде спиняти обговорюваня сеї справи в дневникарстві і на вічах, мусить відріжнювати політичні понуки від розладу і насили!

Аґітация за загальним правом виборчим повинна відбувати ся в законних границях, а правительство буде зовсім рішучо виступати проти всякого нарушуваня публичного порядку. Широкі верстви народні, котрі бажають сеї реформи виборчої, повинні показати своїм поступованєм, що они дозріли до нового права виборчого, бо парлямент, а не улиця має о тім рішати.

При відкритю нової сесиї державної ради, котра має зібрати ся около 28. с. м., має бар. Ґавч проголосити заяву, що приготовляє ся предлога закона про виборчу реформу і має бути внесена ще в тій сесиї. Вість про се занепокоїла німецкі і польскі круги політичні. N. fr. Presse, котра перше рішучо відкидала всяку реформу виборчу в напрямі загального голосованя, змінила фронт і тепер голосить, що не можна ніякій верстві народній відмовити політичної рівноправности, одначе виборча реформа не повинна мати таких наслідків, щоби спричинила утрату национального стану посїданя. Німці повинні, на єї погляд попирати всіма силами виборчу реформу в напрямі загального голосованя, але при розділі мандатів на поодинокі краї і при поділі виборчих округів, повинен рішати інтерес национального стану посїданя, котрий треба добре обезпечити. Німці зійдуть ся тут з парляментарними відпоручителями инших народностий (очивидно польского кола і ческої та німецкої шляхти), і тут зарисує ся більшість двох третин, котра не допустить, щоби виборче право стало законом а не романом улиці. Найбільше клопоту заподіває жидівско-ліберальному дневникови Моравія. Neue fr. Presse зазначує, що з заведенєм загального права виборчого належало би помножити дотеперішне число мандатів (425) в державній раді о 178, але заведенє загального голосованя не повинно Німцям на Моравії відбирати 21 мандатів, які тепер мають Німці з усіх курій і ті повинні бути для них конечно обезпечені, инакше Німці дізнають такого пораженя, з котрого не подвигнуть ся. Отже щоби та национальна меншість не була переголосована национальною більшостю, хватає ся Neue fr. Presse бистроумного, як она каже, помислу бар. Хлюмецкого, принятого тепер також послом Менґером, щоби Німці голосували окремо на тих 21 на одній лїсті списаних німецких кандидатів, подібно, як се діє ся при виборах з більшої посілости і при громадских виборах. Инакше грозить Neue fr. Presse висадженєм парляменту в воздух, бо виборча реформа не повинна знищити культури (она вважає взагалї лише Німців культурним народом).

В такім дусї висловив ся тими днями на вічу в Градці др. Дершатта і зазначив, що німецкі людовці яко поступовці не можуть опирати ся заведеню загального права виборчого, але їх национальний стан посїданя не сьміє зменшити ся. Видно і N. fr. Presse і др. Дершатта переняли ся тут поглядами бар. Феєрварого, котрий також хоче вславити ся яко поступовець, але борони Боже, щоби дотеперішня перевага Мадярів захитала ся!

На вість, що бар. Ґавч приготовляє предлогу про виборчу реформу, почвалав і ґр. Дідушицкий Войцех на конику национального стану посїданя до Відня, щоби в переговорах з бар. Ґавчом забезпечити збільшенє мандатів для Галичини. Презес польского кола зазначив був в державній раді в промові з 6. жовтня про виборчу реформу, полемізуючи з д-ром Крамаржом, що Галичині належалоб ся 20 процент з числа помножених виборчою реформою мандатів, як він казав — польских і руских, — вважаючи однак членів польского кола яко управнених кандидатів на ті рускі мандати. Сему очивидно приплескує всепольске Słowo, зглядно єго відносний дописуватель, що польскому колу не вільно відступити від того під грозою затрати народних інтересів і остерігає, щоби тепер не стало ся щось подібного, як тоді, коли «koło akceptowało moralne łajdactwo Schmerlinga 1861 r., który z cyniczną otwartością pokrzywdził Galicyę na rzecz centralizmu niemieckiego» (а не треба забувати, що як раз сій Шмерлінґівскій ґеометриї виборчій сему moralnemu łajdactwu) завдячують Поляки свою перевагу над Русинами і в державній раді і в соймі).

Цікава справді та особлива льоґіка проводирів польского кола і льоґіка всеполяків! Др. Крамарж а також Німці в розправі над виборчою реформою клали вагу на те, що о помноженю числа мандатів з поодиноких країв повинна рішати культурна висшість і податкова сила. В державній раді та міра видає ся ґр. Дідушицкому і всепольскому Słow-у несправедливою, а домаганю свому ґр. Дідушицкий надав вигляду лицарскости, застерігаючи 20 процент для польских і руских мандатів!

Але та міра мнимої справедливости сей час зміняє ся і корчить ся, як треба її приложити самим Полякам (н. пр. в соймі) до руских домагань. Так н. пр. всепольский директор ґімназиї Франц-Йосифа др. Томащевский, в полеміці з д-ром Олесницким, котрий вказував на мале число руских ґімназий розмірно до числа руского населеня, висловив, що «ilość gimnazyów powinna odpowiadać nie liczbie ludności, lecz zapotrzebowaniu tej ludności wyższego wykształcenia» (вжеж велике переповненє руских ґімназий сьвідчить хиба вимовно про запотребованє між руским населенєм висшого образованя!). А дальше говорить др. Томашевский — «proszę brać w rachubę nie liczbę ludności lecz siłę podatkową», а сї слова підчеркнуло всеполь-

ске Słowo на знак, що до них прикладає велику вагу.

Отже супроти Русинів в Галичині мають польскі політики иншу мірку, як супроти себе в державній раді. Славне — to co innego! війшло вже дійсно в приповідку а само про себе розуміє ся, що така двояка мірка відтак в політиці дуже мстить ся і видає гіркі овочі.

З усего наведеного видно передовсім зовсім недвозначно, що австрийске правительство силою подій дійшло до пересьвідченя, що дальше годі буде операти ся переведеню виборчої реформи і розширеню виборчих прав на ширші верстви населеня, але випрошує собі часу і спокою до зрілої застанови, бо бачить, які перепони будуть ставити Німці і Поляки в цїли охорони мнимого народного стану посїданя. Czas н. пр. зводить цїле домаганє виборчої реформи лише до социялїстичної аґітациї і доказує, що широкі верстви населеня зовсїм не відчувають потреби такої реформи Як звіщають, мав ґр. Дідушицкий у Віднї уже згодити ся на заведенє V-ої куриї для галицкого сойму і безпосередних виборів в IV. куриї (внесенє д-ра Олесницкого), одначе може єго заскочити подібна пригода, як царя Миколу II., котрий спершу не хотів чути про земский собор, в значіню постулятової думи, а тепер був приневолений зробити далекосяглі уступки. Sero sapientes!

Чи буде суд?*)

Чи буде суд? Чи буде кара?...
Чи буде правда між людьми?
Повинна буть! бо сонце стане
І осквернену землю спалить.
Т. Шевченко.

Перше вільне українське слово „на нашій, не своїй землї“ натурально булоб почати з гимнів волі та з блискучих надій на будущину. Здавалося б — чи може почувати випущений з тюрми в'язень що-небудь инше, оприч безмежної радости? Здавалося б — чи можуть уста його промовляти щось друге, а не благословити той час, коли спали з його довголітні кайдани?... І проте ми, той в'язень, не почуваємо зараз нічого, оприч глибокої туги та безкрайнього обурення. Страшні події останніх днів потьмарили всяку радість, захмарили почуття волі й одсунули геть-геть далеко ті хвилини ясного щастя, що настали були по довгих днях тяжкої муки. Старий режім, на якому давно вже вибите було глибоке тавро ганьби і роспаду, покидаючи свої позиції й одступаючи в безвість минулого, справив своє кріваве свято — останнє, може, але тим страшніше, тим ганебніше... Кров холоне в жилах од самої згад и, від одної думки про ті кроваві дні — дні „безумія и ужаса“, без жадного проблиску якоїсь людської думки, без просвітку якогось людського почування...

За ті дні ми не виноватимо темний люд, якого навмисне держали в темряві й неволі, до якого не пускали й проміньчика світла, якого систематично збивали з доброї пути і цькували на таких же самих бідних і нещасних, зневолених людей. Коли про ту темну юрбу можна ще сказати, що вона „не відає, що творить“, то поруч неї стоять инші, які відали, і дуже добре відали, що і для чого творилося. Се всі ті, що свідомо ширили і роспускали усякі брехні, нацьковували темну юрбу на неповинних людей; се ті, що навіть в ганебні дні «безумія и ужаса» не вдержували язиків своїх од гнилих слів ненависти та братовбивчої ворожнечи; се ті, що повинні були обороняти спокій, а замість того — спокійно дивились на лихі вчинки лихих людей або спокійно ж таки воружною силою гамували беззбройних. На їх і повинна впасти відповідальність за пролиту кров, за всю ту кривду невимовну, що творилась останніми днями по Києву та инших містах нещасної землі. Історія вб'є тим Каїнам та Юдам осиковий кілок у спину, і вічний сором лежатиме на їх головах...

Але спускатись на самий суд історії ми не можемо. Мусить бути ще й инший суд — суд нелукавий, суд скорий, поки ще не засохли кріваві сліди, поки не позатирали їх ті, кому се потрібно. Сей суд буде судом не над особами, не над поодинокими злочинцями, а над усім нашим минулим, — над усією системою гніту й неволі. Він виразно покаже, що до минулого нема й неповинно бути повороту, що між минулим і майбутнім лежить ціла безодня, що треба йти новим шляхом, витворивши цїлком новий склад життя. Се мусить бути такий суд, щоб навіть незрячим досі роскрились очі на всю ту незліченну силу лиха, кривди і злочинств, які неподільно серед нас панували.

Ми, українці, винесли й витерпіли, може, найбільше того лиха та неволі, бо на тому, що всі терпіли, ще не край був нашим мукам. В демократичних ідеалах українського народу та його свідомої интелїґенції сини темряви й неволі побачили велику небезпеку, й вони вигадали на його спосіб, якого від середніх віків, од часів Пилипа Испанського та «святої» інквизиції, ніхто ще не важивсь прикладати по цілому культурному світі. Вони задумали вбити душу народа, наложивши кайдани на його єдиний скарб — вільне незалежне слово. Більш, як 40 років лежав той гніт над українським народом. Кращі сини його, що постановили на його користь працювати, разом з усією вільнолюбною Росією мучились, страждали і боролись, як ясного сонця ждучи сподіваної волі.

І от перші дні тієї волі захмарені страшним злочинством. Витерпівши на своїй плечах незмірну вагу нелюдських утисків, ми тим більше відчуваємо те нечуване злочинство і вимагаємо суду над його виноватцями. Ми віримо, що буде суд, і буде кара, і буде правда між людьми, —

Повинна буть! бо сонце стане
І осквернену землю спалить!..

С. Ефремов.

*) Перша українська статя в дневнику «Кіевскіе Отклики», від коли зі знесенєм цензури відпали кайдани на українське слово, наложені указом з 1876. р. Подаємо статю дословно і в оригінальній правописи — нехай сама про себе промовить до серця і ума Галичан. — *Ред.*

Промова посла д-ра Евг. Олесницкого,

виголошена на засїданю сойму дня 27. н. ст. жовтня 1905 при дебатї над школами середними.

(Дальше).

Доси був там язик викладний науки релїґії польский — тепер як раз умер катихит і має бути розписаний новий конкурс на се місце. Читаю і чую, що в радї міста Львова ся справа була порушена, що жадано там, щоби ніяк не допустити і на дальше руского викладу релїґії гр.-кат. в язиці рускім. Дивно се виглядає таке становиско Поляків супроти нас якраз в хвили, коли за границею добивають ся для себе права на поли шкільництва і коли там узискали право побирати науку релїґії ві всїх школах по польски. То вже дійсно не власний інтерес, а безпримірна ненависть диктує таке жаданє, щоби дїтам руским не позволити науку релїґії — науку віри і обрядів побирати в рускім язиці. Таж наука о обрядах так тїсно у нас звязана з язиком руским, таж цїла наука релїґії так звязана у нас з язиком лїтурґічним, що в иншім як рускім язиці удїлювана бути не може. А впрочім факт удїлюваня науки релїґії гр. кат. в язиці польскім є противний обовязуючим законам, а іменно § 7 зак. 25/5 1868 ч. 48 в. з. д., понеже до науки релїґії гр.-кат. підручників польских зовсїм нема, лише суть підручники рускі, а квестия тих підручників залежить від апробати зверхної власти духовної і без згоди єї на виданє нових польских підручників науки релїґії в иншім язиці, як язиці підручників відбуватись не може.

Длятого ставлю відповідну резолюцию в тій справі.

Судьба рускої молодїжи в польских ґімназиях незавидна і з инших зглядів. Она трактуєсь в ґімназиях тих зовсїм відмінно, як модїж польска, а се упослїдженє впливає не лиш некорисно на єї науку, але вже за молоду напоює серця молодїжи сьвідомостию пониженя, котра витворює передвчасно атмосферу пригнобленя і передвчасно здирає з очий рускої молодїжи ті ілюзиї, до яких право має кожда молодїж.

Давно проминули ті часи, коли учителї Поляки не робили ріжницї між народностию учеників. Часи ті — добрі — згадуємо нераз ми, ученики польских шкіл і признаємо, що між нашими учителями Поляками були правдиві батьки й рускої молодїжи, котра зберегла для них чувства вдячности і поважаня. Тепер часи ті змінились радикально. Нинї впрочім і трудно жадати від учителя Поляка, щоби він з рівним чувством відносив ся до ученика Русина, як до ученика Поляка. Прецїнь той учитель не жиє замкнений від сьвіта, прецїнь він читає щоденно „Słowo polskie“ і инші польскі часописи, живе серед сучасного руху суспільного і політичного і чує щоденно, що Русини се посїв „гайдамацкий“, котрий треба нищити, а не плекати.

І звідкиж би у него мало взятись якесь теплїйше чувство для рускої дитини, для рускої молодїжи?

І длятого чуємо часто, на яке трактованє наражені суть рускі дїти в польских ґімназиях, як часто падуть там з катедр слова пригадуючі дїтям тим їх просте походженє, їх некультурність, а дїєсь то якраз від тих людий, котрих задачею єсть виховати ученика, доповнити в нїм браки домашного вихованя і повести єго до культурности. Доходить до того, що многих польских учителїв разить навіть руска молитва в устах руского учиника, як дїєсь се вже від кількох лїт в ґімназиї ярославскій, де і в послїднім роцї не лиш учитель той сам, що в роцї попереднім, (Пйонтковский сего р. в II-ій клясї б) але навіть сам директор заведеня заказав по руски молитись, де дійшло до того, що учитель ученикови перервав в клясї руску молитву і казав молитись дальше учевикови-Полякови.

В ґімназиї в Яслї посварив ся ученик V-ої кляси Стецьків — Русин — зі своїм товаришем Вольским-Поляком. Вольский кинув неприличним словом на народність руску — Стецьків відповів неприличним словом на народність польску.

Оба зробили зле — більше зле той, хто розпочав, хоч не екскультую зовсїм і Русина, котрий грубостию відповів ва грубість.

А який результат був з того?

Стецьків зістав виключений з ґімназиї, а Вольский остав в нїй дальше.

Зелїзничий страйк в Австриї.

Після рецепти італїйских зелїзняків, устроїла ческа зелїзнича прислуга страйк, а властиво обструкцию для вимушеня своїх економічних жадань на заряді, зглядно мінїстерстві зелїзниць. Обструкция полягає на тім, що прислуга сповнює як найточнїйше свій службовий реґулямін, приписаний для охорони і забезпеченя зелїзничого руху. А що сих приписів є велика сила, то заким виповнить їх прислуга, викликуюча при тім умисно ріжні конфлїкти і трудности — минають години, а нераз і доби, заким поїзд зможе вирушити зі стациї. Тимчасом инші поїзди надїзджають і громадять ся на стациї, небезпечність якого карамболя росте, а тут не стає людий до обслуги, бо що давнїйше робив один, тепер, при докладнім виповнюваню реґуляміну, треба на се пятьох, або й десятьох. При тім австрийскі зелїзняки, научені досьвідом італїйского страйку, який зломила сама подорожуюча публика, обурена за здержанє руху, ограничують ся на обструкцию при тягарових поїздах; хотяй застій став вже такий великий, що і особові поїзди спізняють ся вже по кілька годин.

Обструкция розпочала ся в Празї і обняла рівночасно цїлі Чехи. На стациї Дечин декотрі урядники виступили енерґічно против обслугуючої служби; за те служба внесла против тих урядників карне донесенє до суду, що они змушують їх до ломаня приписів інструкциї. Закравує се на гумористику, а однак урядників готов суд покарати. Вчера відбули ся у Відни збори тамошної зелїзничої прислуги і по довгій дискусиї одноголосно ухвалено приступити до наси-

вного опору від нині 7 год. рано, аж до узискання підвижки платні у всїх катеґориях о 20% а крім того сповненя полїтичного постуляту: загального, рівного, тайного а безпосередного права голосованя.

Телеґрами доносять, що в Зальцбурґу всї поїзди спізняють ся, навіть особові, а конфереция директора державних зелїзниць з Інсбрука з зальцбурскими зелїзняками розбила ся. В Лубнї стация так завалена тягаровими поїздами, що особові спізняють ся о 2 до 3 години, заким виїдуть зі стациї. Також в инших містах панують ті самі відносини, а торговля находить ся в стаґнациї. Президия союза австрийских промисловців ухвалила установити комітет, який функционував би без перерви, а мав застановити ся над наслїдками пасивного опору на зелїзницях для економічного житя в Австриї. Союз порозліпляв плякати по всїх стациях, з візванєм до торговців, щоби через цїлий час треваня пасивного опору на зелїзницях не реклямували товарів і мали вирозумінє для зелїзничих дирекций.

Виконуючий комітет орґанїзациї зелїзняків подає свої услівя, під якими згодив би ся занехати обструкциї. Головними услівями є: 1) 20 процентовий дорожняний додаток так до пенсиї, як і кватирового для цїлого зелїзничого персоналю; 2) утворенє комісиї, до якої окрім представителїв мінїстерства увійшли би представителї служби всякої катеґориї а також зелїзничої орґанїзациї. Ся комісия мала би задачу опрацювати закон про управильненя відносин зелїзничої служби і предложити єї парляментови до ухвали; 3) загальне запевненє безкарности для служби, виконуючої пасивний опір.

Новинки.

— **Календар.** В пятницю: руско-кат.: Параскеви, Неон., римо-кат.: Андрея з Ав. — В суботу: руско-кат.: Анастазиї; римо-кат.: Мартина еп.

— **На інтенцию Товариства св. Ольги** відправлять в суботу с. є 29. жовтня після церковного численя, яко місяця присьвяченого памяти св. Йосифа Обручника, опікуна християньских родин — по мисли § 10. статуту — Служби Божі: о $8^1/_2$ в церкві архікатедральній св. Юра о. мітрат Туркевич, а о 9. год. в церкві СС. Василиянок у Львові прелат о. Дольницкий

— **Руский народний театр** під дирекциєю Миколи Садовского виїхав в понедїлок до Станиславова, де як першу виставу відограв Карпенкового »Бурлаку«, в якім заголовну ролю так майстерно грає сам Микола Садовский. Із Станиславова виїде театр до Львова. Ту завитає на нашу сцену перша українська артистка М. Заньковецка, яка доси не прибула до Австриї тільки через нечайну недугу, ізза якої мусїла піддатись поважній операциї. Пращанє, яке зладили Коломийцї М. Садовскому після остатного представленя в недїлю („Батькова казка") було таке, якого не зазнав там хиба нї один директор руского театру. Оплески, які знїмались після кождого акту і виявляли захват публики грою нашого славного артиста в ролї Никодима Михайловича, перейшли при кінци вистави в невгаваючу бурю. Підчас сеї вповнї заслуженої овациї передано М. Садовскому від публики лавровий вінець і золотий перстень висаджуваний брилянтом. В мить загомонїло в цїлій салї »Ще не вмерла«, а відтак инші пісні. Січовики із доокружних »Січий« зладили ще раз овацию М. Садовскому під театром, проводячи єго із піснею на устах довший шмат дороги через місто.

— **Іменованя.** Міска рада у Львові іменувала катехитами гр.-кат. релїґії: о. Василя Лиска в муж. видїловій школї ім. Конарского, а о. Андрія Возняка в муж. видїл. школї св. Мартина.

— **Зміна курсу?** Słowo p. подає в нинїшнім числї, яким товариствам просьвітним і науковим ухвалила буджетова комісия соймова запомоги. В списї находимо перший раз „Общество ім. Качковского — 6.000 К". За те не бачимо там анї «Просьвіти» нї «Руского Тов. педаґоґічного». Може зі злоби поминено в вшехпольскім орґанї рускі товариства, бо годї припустити, щоби польский сойм субвенционував московску пропаґанду в Галичинї з поминенєм народних руских товариств просьвітних. Справа вияснить ся на повнім засїданю сойму при ухвалюваню предлог буджетової комісиї.

— **До Високоповажаних Членів Видїлів рад повітових!** Минувшого тижня ми вислали до Видїлів повітових східної части краю звіти одинокої Рускої ремісничої і промислової Бурси у Львові за рік 1904 з просьбою о удїленє субвенциї. Щоби наші поданя не пішли до коша, звертаємось сею дорогою до Високоповажаних Членів Видїлів повітових рад, а особливо до Всечеснїйших Отців, засїдаючих в Видїлах, щоби ужили свого впливу та постарали ся о прихильне полагодженє наших подань. Бурса наша, як відомо, має дуже велике призначенє, бо має на цїли вишколенє і вихованє цїлих рядів фахових ремісників і промисловців, чого нашій нациї до економічного движеня як раз недостає, однак з браку фондів не може своєї задачі сповняти так, як було би пожаданим. Автономічні власти, що кинули клич упромисловленя краю, підпирають радо морально і материяльно всякі змаганя до здїйсненя сего клича; нехай же і тепер, коли відозвавсь голос рускої институциї, яка клич сей зрозуміла і витревало до него прямує, сї власти не перейдуть над єї голосом до порядку дневного. Маємо надію, що не знайде ся нї один Русин засїдаючий в Видїлї повітової ради, яко представитель автохтонного руского населеня, котрий би сю справу собі злегковажив, але що кождий ужиє цїлої енерґії, щоби Видїли полагодили наші поданя корисно. — *Видїл руской рем. і пром. Бурси у Львові.*

— **Краєва рада шкільна** перенесла: Павла Посацкого, управителя 2 кл. шк. з Мостиск до Збору; Войтїха Заваду, управ. 2 кл. шк. з Реґулиць до Вільшаницї; Фр. Бурштина учит. з Підгородя до Лятошина; Ольгу Масляниківну, учит. з Даровиць до Боршовиць; Евг. Ґольцівну, учит. з Боршовиць до Даровиць, Степ. Юзкевича учит. з Лежанівки до Козини; — перенесла в стан супочинку учительки: Зофію Ґулевичеву в Чорткові, Мат. Момляверівну в Городенцї, Евг. Главатівну в Річицях, Ем. Кузьминівну в Воронї і учителя Ант. Свидицкого в Годові.

Кр. рада шкільна: зорґанїзувала 1-кл. школу в Пукеничах, стрийского округа і перемінила: 3-кл. школу в Годовицї, гусятиньского округа, на 4-кл., 1-кл. шк. в Позьниках, бучацкого округа, на 2-кл., 1-кл. шк. в Городку, грибівского округа, на 2 кл. і 1-кл. шк. в Тишківцях, городеньского округа, на 2-клясову; — признала громадї Парище в надвірнянськім окрузї безпроцентову позичку 2.000 К на будову школи.

Всячина.

— **Протижидівскі розрухи в Київі.** З відорваних телеґрам поміщуваних в позаросийскій прасї про антисемітскі розрухи в Київі годї виробити собі вірний погляд на ту небувалу в історії грабіж і різню. »Кіев. Отклики« подають, що заподїяна шкода в Київі виносить поверх 10 мілїонів рублїв, убитих було 27 осіб, а ранених в шпиталях 109. Сї числа далеко неповні, бо многих убитих не віднайдено. Всї жидівскі доми і торговлї знищені, збурені або згоріли. Між погибшими і раненими є також немало християн, застрілених Жидами при обороні, або війском. Розрухи тривали чотири дни, від дня оголошеня конституциї до 2. н ст. падолиста. Згадана ґазета поміщує листи очевидців жидівского погрому на доказ, що війско не то, що не боронило рабувати, але само забирало викидувані на улицї річи. Грабіж відбувала ся в день і в ночи. «Хулїґани» (чернь, батяри) московскі, в партиях від 60 до 100 люда господарили в жидівских домах як у себе. Грабіж починали від партеру. Одні викидали всї річи через вікно другі пакували то все на вози і відвозили або відносили до своїх домів зовсїм публично при сотках сьвідків. Війскові патрулї переходили мовчки попри рабуючих а розгоняли товпи приглядаючої ся публики. Один з очевидців грабіжи пише в „К. О.": „На розї ул. Жиляньскої товпа хулїґанів викинувши все з двох перших поверхів, працюють на третім. Товпа дико реве. Кругом сама чернь. Приглядаючих ся нема. Стоїть патруля драґонів з офіциром і любує ся грабіжию. Я, наївний, думав, що нинї, четвертого дня розбоїв, війско буде инакше поводити ся. Читав я много обіцюючі оголошеня властий і думав, що драґони рознесуть товпу і арештують розбишак. Але... так по пятьох минутах драґони посунули на Крещатик. Надійшов більший відділ піхоти з офіциром. Товпа привитала єго окликом „гура", окружила і щось розправляла з офіциром. Товпа дофнула ся. Офіцир приказує стріляти до дому. Я врадував ся, думав, що до розбишак. Та щож, роздали ся три сальви у вікна 4. поверха, де схоронили ся напастовані Жиди. Товпа дико реве, ликує, з вікон як передше летять вимітувані річи. Офіцир потїшив товпу і гордо повів салдатів дальше".— Сї слова характеризують настрій властий в днях погрому київских Жидів. Хулїґани чуючи безпеченьство, рабували і убивали без пощади, а вкінци підпалили жидівскі дїльницї.

— **Розрухи в рос. Новоселици.** Онодї розійшла ся в Чернівцях вість, що в околици рос. Новоселицї вибухли революцийні розрухи, а саме побої Жидів. Позаяк заходила обава, що «хулїґани» могуть перенести свою дїяльність і на австрийску територию, то в австр. Новоселици зміцнено постерунок жандармериї і заряджено поготовість війска в Чернівцях. Однак обава показала ся безосновною і в наслїдок телефонїчного повідомленя команданта жандармериї в Новоселици готовість війска знесено. Серед жидівского населеня в рос. Новоселици панує панїка вони з жінками і дїтьми втїкають через границю до Австриї. З Черновець виїхав до австр. Новоселицї радник правит. Кшесньовский і зарядив, щоби на случай розрухів в рос. Новоселици отворено границю в день і в ночи, аби загрожені могли схоронити ся до Австриї. Утїкаючим позволено перебувати в Австриї під опікою властий аж до успокоєня в Росиї.

— **Знесенє двох сьвятих.** Католицкі ґазети італїйскі доносять, що папа Пій X поручив скасувати двох сьвятих, а іменно Експедита і Фільомену, котрі, як показало ся, нїколи не істнували. З костелів в Римі і в Неаполи усунено статуї і образи тих сьвятих. Папа поручив, дальше досліджувати історичну автентичність кождого сьвятого.

— **Земля на продаж для хлїборобів!** Підмістом Коломия є до розпродажи (парцеляциї) кількасот морґів добре справленої видатної землї, рибний ставок і малий млин. Хто хоче купувати тої землї, нехай зголосить ся лично або письмом до д-ра Стефана Федака у Львові (ул. Сикстуска ч. 48. або д-ра Леся Кульчицкого в Коломиї в Народнім Домі).

Телеґрами

з дня 9. падолиста 1905.

Відень. Командантом львівского корпусу став іменований ґен. Рудольф Брудерман. Дотеперішний командант ґен. Фідлєр став іменований ґенеральним інспектором війск.

Відень. Slav. Corr. пише, що сесиї соймів будуть тревати до 23. с. м.

Одеса. З Севастополя доносять, що маринарска залога зложила оружє і покинула кораблї і касарнї.

Париж. З Риму доносять, що Ватикан готов згодити ся на закон про роздїл Церкви від держави у Франциї, бо папі полишено повну свободу при іменованю епископів.

Льондон. Daily Telegraph доносить з Токіо, що серед населеня округа Фукушіма на схід він острова Ніппон настав голод.

З нашого театру.

(*„Міщани" — М. Ґоркого*).

(Конець).

Так отже, беручи в найголовнїйших чертах, не грішать „Міщани" надто проти принятої драматичної технїки, инша річ, коли ми приглянемо ся будові поодиноких актів та сцен. Сила людского житя та пристрасти розриває їх і не дає їм уґрупувати ся спокійно. Особи та подїї міняють ся на сценї наче в калейдоскопі, а оголомшений глядач тратить ґенетичну звязь поміж ними. І може бути, що під тим зглядом потрібує новітня драма далекосяглих реформ, зі котрих доперва вирине могутня драма будучини, Хто буде її творцем, не знати.

Можливо, що Славяни, коли їх сучасні великі економічні, умові та социяльні рухи осягнуть свою цїль та відродять людство (поглянь-мо тільки на сучасні подїї в Росиї...).

Під оглядом характеристики уважаєть ся Ґоркий першорядним таланом. У него кожда особа типом і певного рода фільософом — часом аж до пересади. Бачимо се в його творах, писаних прозою, бачимо се і в його драмах. Згадані особи всї типи — може навіть до певного рода ориґінали. Все знайдуть вони нагоду висказати свої ориґінальні погляди — пофільософувати. Тоє фільософованє стає часом пересадно неприродне і воно становить таки хибу творчости Ґоркого — візьмім пр. його роман „Ѳома Гордѣевъ". В „Міщанах" не разить се ще так надто. З тих типів найцїкавійші в «Міщанах» два: Перчіхіна і Тєтєрова (п. Захарчук). Перчіхін се тип бродяги. Він живе тільки для свойого птацтва, котре ловить і продає. Всьо проче не обходить його. Тоє птацтво любить він пристрас но вонож становить зміст його житя, але любить його незвичайно ориґінально: Найлюбійші птицї готов він продати, коли за них добре заплатять мимо того що перед хвилею говорив про них із поетичним одушевленєм. Чи се не тип людини, що торгує ідеалами? В кождім разї характер знаменито виведений і дуже інтересний — хоч з другої сто-

они може надто висунений супроти властивої акциї. Контрастом до говірливого Перчіхіна, котрий говорить кождому правду в очі, чи хто хоче того, чи ні, є церковний співак Тетеров. Се мовчаливий збожеволілий піяк, котрий тільки й відізветь ся, щоби саркастичною увагою вколоти другого. Се, можна сказати, уособлене критики. Його стать надає драмі дивної поваги і помимо того, що він не бере участи в властивій акциї, є він якось тісно звязаний знею...

В заслугу Ґоркому належить вчислити також і се, що він уміє дуже добре розкладати сценічні ефекти так, що вони сильнійші, чим близше кінця. Тільки того їдження ріпучо забогато. Їдженнє не є ніяким ефектом, бо воно ділає на низші змисли. До того спиняє воно акцию і нудить... А модерна драма грішить під тим зглядом таки надто. Належало би в тім зглядї брати собі примір із Шекспіра, у котрого ледви найдеть ся сцена з їдою. А ту їда тай їда, а в драмах писаних з Росиї, самовар і чай аж нудно...

„Міщан“ виставляла наша дружина вже раз у Львові і вже тоді відзивали ся голоси, що їх відіграно зівсім не гірше, як у польському театрі а може навіть ліпше. Ще в більшій мірі можна повторити те саме й тепер. П. Ґембіцький надаєть ся вже своєю особою до ролї такого строгого батька; а п-ні Осиповичева незрівнана в ролях поблажливих материй. П. Махнїцький також вибрав ся щасливо, бо його енерґічний голос надаєть ся вправдї до ролї такого бунтівливого Ніла. П-ні Рубчакова віддала нещасливу вдачу нервової Тетяни з великим зрозуміннєм; так само й п-ні Махнїцка кокетку, Крівцову. Але на перший плян висувала ся гра пп. Захарчука та Юрчака. Се були справдї артистичні креациї, перестудиовані до найменших дрібничок. І прочі характери відіграно гарно, а ціла вистава полишила на публицї дуже добре враженнє. А тая публика? Було її скандально мало — аж прикро було дивити ся на довгі ряди порожних місць, котрі наче тії кістяки витягали свої довгі рамена і щось мов говорили, що наші Коломийцї не доросли анї до такої управи, анї до таких вистав. Сором тай сором!...

Я. Г.

Галицкий сойм.

(Докінченє ранїшного засїданя з вівтірка)

По пос. Олесницкім, який боронив дїяльність парцеляцийного Банку, промовляв пос. Шецель закидуючи банкови брак підпираня промислових підприємств, а пос. Лєо жадав отвореня філії банку в Кракові. Наконець забрав голос пос. Стапіньский, закидуючи банковій комісиї, що надто поспішно полагодила важні внесеня в справі парцеляцийного кредиту. Задля пізної пори маршалок відрочив засїданє до 8 год. вечером.

(Вечірнє засїданє).

По відчитаню трех інтерпеляций, заняв дальше голос пос. Стапіньский до дискусиї над справозданєм банкової комісиї в справі краєвого банку і парцеляциї. Бесїдник виступив против Гупки, який в справозданю виступає против державленя хлопом двірских ґрунтів, а сам за добрі гроші винаймає хлопам власні ґрунти і станув в обороні парцеляцийного банку, який зовсїм незаслужено викликав на себе атаки в соймі зі всїх сторін.

Пос. Буйновский виступив против внесень комісиї, які забороняють селянам набувати менші двірскі парцелї.

По замкненю загальної дискусиї справоздавець пос. Гупка полемізував лично зі Стапіньским, а відтак підносив против парцеляцийного банку єще нові заміти, на підставі послїдного справозданя люстратора краєвого банку і застерігав ся против замітів пос. Олесницкого, немов би внесеня банкової комісиї мали национальний, а не строго економічний підклад.

В надзвичайній дискусиї промовляли: пп. Сколишевский, Пініньский, Єнджейович, Король і Стапіньский, який єще раз станув в обороні дїяльности парцеляцийного банку. Однак в голосованю принято резолюциї комісиї з поправками пп. Єнджейовича і Пініньского, лагодячими катеґоричність комісийних резолюций.

З дневного порядку пос. Сколишевский предложив справозданє аґрарної комісиї про предложеня краєвого видїлу в справі унормованя парцеляциї. Резолюциї комісиї звісні вже з давнїйше помішеної вами статї. Пос. Король підносить далекосяглі кольонїзацийні пляни Поляків у східній Галичинї, які перебивають ся так з предложеня краєвого видїлу, як і зі справоздань аґрарної і банкової комісиї. Однак руский нарід є приготований против сеї екстермінацийної полїтики і не дуже боїть ся тих плянів. Нї рентові оселї, нї право парцеляциї, нї замкненє Русинам кредиту в краєвім банку не здужає здержати природної еволюциї. Іде виборча реформа, як неумолимий вирок на більшу власність, яка тепер мусить зникнути в протягу 30—40 лїт, як се предсказує др. Ґрабский. Звернїть ся, панове, против тих панків, що продають свої двірки жидкам-спекулянтам! Але ви не хочете бачити сего, коли підносите оклик: А однак ся земля польскою! А однак ся земля з природно о висліду річий повинна належати не до кого иншого, як до руского мужика, котрий скронлював єї від віків потом своєї працї. Бесїдник вносить вкінци над цїлим предложенєм перейти до дневного порядку. По пос. Сенковскім, який знов полемізував з рускими послами в обороні парцеляцийних проєктів, говорив дуже довго пос. Сколишевский серед апатиї палати, яку на кінци старав ся розрушати кількома кріпкими фразами в сторону руских послів.

Конець засїданя о год. 1. в ночи.

(Четвергове засїданє).

По відчитаню впливів, з яких деякі мотивували поодинокі посли, між иншими пос. Остапчук і Старух, — приступлено до дальшої дискусиї над проєктом парцеляциї. По послї Ґноїньскім, який підносив значінє дворів, полемізував пос. Гупка зі Стапіньским в особистих справах, а відтак з Олесницким, доказуючи, що тепер земля подорожіла через наплив еміґрантів з Росиї, пошукуючих купна землї, але коли там уладнають ся відносини, то цїни землї в Галичинї знов вирівнають ся Відтак пос. Стапіньский енерґічно відповідає пос. Гупцї застановляючи ся над єго плянами, зміряючими до утвердженя панованя шляхти і краківскої партиї. Коли соймова більшість піде шляхами Гупки, — сказав бесїдник — то не остане нам нїчо більше, як вимести єї з сеї палати дорогою виборчої реформи і загального права голосованя. Бесїдник закидує, що до анкети над справою парцеляциї не покликано селян, критикує рентові оселї, створені насупереч предложеню краєвого видїлу, опертого на давнїйших соймових ухвалах. Але теперішний новий курс не оглядає ся анї на краєвий видїл, анї на згляди слушности, а тільки бажає запевнити триюмф для своїх сторонників. — Засїданє тревае дальше.

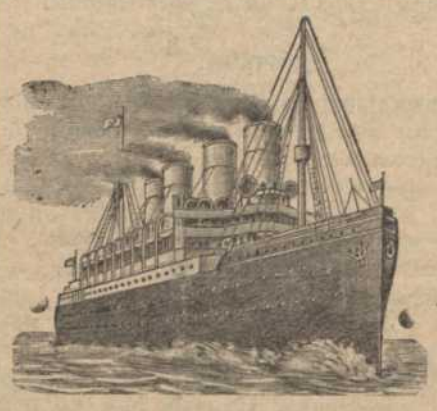

До
Америки
і Канади
перевозить найдешевше і вигідно
ЛІНІЯ КУНАРДА
заступництво для Галичини
ЙОСИФ АЙЛЄ
у Львові, улиця Браєрівска ч. 6.

Розклад зелїзничих поїздів від 1. мая 1905. (Час середно-европейский).

о год.	Приходять до Львова (головний дворець):	о год.	Відходять зі Львова (головний дворець):
6·00	з Кракова, Берлїна, Відня, Праги, Хирова	6·15	до Іцкан, Яс, Потутор, Керезмезе, Чорткова
6·10	з Іцкан, Чорткова, Калуша, Керезмезе	6·30	до Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів, Гусятина
7·20	з Підволочиск, Одеси, Київа, Бродів	6·55	до Яворова
7·29	з Лавочного, Пешту, Борислава, Калуша	7·30	до Лавочного, Пешту, Калуша, Борислава
7·50	з Рави рускої, Сокаля	**8·25**	**посп.** до Кракова, Відня, Берлїна, Праги,
8·05	з Станиславова, Жидачева	8·35	до Кр кова, Відня, Праги, Осьвенцїма
8·15	з Самбора, М. Ляборча, Сянока, Хирова	9·00	до Самбора, Хирова Івонича, Н. Санча,
8·18	з Яворова	9·20	до Іцкан, Калуша, Потутор
8·50	з Кракова, Відня, Берлїна, Варшави, Праги	10·55	до Підволочиск, Одеси, Київа, Бродів, Делятина, Залїщик
10·05	з Коломиї, Жидачева, Потутор, Керезмезе	11·10	до Белзця, Сокаля, Любачева
10·35	з Ряшева, Лавочного, Калуша, Любачева	**2·00**	**посп.** до Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів, Копичинець, Чорткова, Залїщик, Гусятина
11·45	з Ярослава, Стрия, Борислава	**2·40**	**посп.** Іцкан, Потутор, Калуша, Чорткова, Керезмезе
11·55	з Підволочиск, Гусятина, Копичинець, Козови	2·50	**посп.** до Кракова, Відня, Берлїна, Праги
1·30	**посп.** з Кракова, Берлїна, Відня, Праги, Н. Санча	2·55	до Лавочного, Дрогобича, Калуша
1·40	**посп.** з Іцкан, Чорткова, Калуша, Залїщик, Кін-	4·10	до Ряшева, Любачева, Хирова.
1·50	з Самбора, Ясла, Сянока, Івонича	4·20	до Самбора, Хирова, Сянока
2·30	**посп.** з Підволочиск, Одеси, Київа, Бродів, Грималова, Гусятина, Копичинець, Козови	5·50	до Коломиї, Жидачева,
3·45	з Стрия,	5·58	до Яворова
4·32	з Яворова	6·25	до Лавочного, Пешту, Хирова, Борислава, Калуша
5·00	з Сокаля, Белзця, Любачева	6·35	до Кракова, Відня, Берлина, Варшави, Праги,
5·25	з Кракова, Берлїна, Відня, Праги, Осьвенцїма	7·30	до Рави рускої
5·45	з Іцкан, Жидачова, Калуша, Новоселиці	9·00	до Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів
8·40	**посп.** з Кракова, Відня, Берлина, Праги, Івонича	10·05	до Перемишля Хирова, Івонича
9·10	з Іцкан, Чорткова, Потутор, Керезмезе	10·40	до Іцкан, Чорткова, Залїщик, Делятина, Сучави
9·50	з Самбора, Хирова, Сян ка, Ясла	10·55	до Самбора, Хирова, Закопаного
9·20	з Кракова, Відня, Берлїна, Варшави, Праги	11·00	до Кракова Відня, Вроцлава, Варшави
10·20	з Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів, Копичинець, Залїщик, Скали, Івана пустого, Гусятина	11·05	до Підволочиск Івана п., Скали, Гусятина, Потутор
10·50	з Лавочного, Пешту, Калуша, Борислава,	11·10	до Стрия, Дрогобича, Борислава
12·20	**посп.** з Іцкан, Яс, Царгорода, Жидачева, Залїщик	**12·45**	**посп.** до Кракова, Відня, Берлїна, Варшави, Праги
2·31	**посп.** з Кракова, Берлїна, Варшави, Відня, Праги	**2·51**	**посп.** до Іцкан, Калуша
	на дворець „Підзамче“	4·15	до Кракова, Відня, Вроцлава, Берлїна, Праги,
7·00	з Підволочиск, Одеси, Київа, Бродів		**з двірця „Підзамче“**
2·15	**посп.** з Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів,	6·43	до Підволочиск, Бродів, Київа, Одеси, Гусятина
5·15	з Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів, Залїщик, Потутор, Івана пустого, Скали, Гусятина, Грималова	11·15	до Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів, Потутор
		2·13	**посп.** Підволочиск, Бродів, Київа, Одеси, Гусятина
10·02	з Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів, Копичинець Чорткова, Залїщик, Івана п., Скали, Гусятина	9·23	до Підволочиск, Київа, Одеси, Бродів

ЗАМІТКА: Час середно-европейский ріжнить ся від часу львівского о 36 мінут, а іменно 12 год. часу середно-европейского = 12. год. 36 мін. часу львівского. — Нічні години від 6. вечер до 5·59 рано обведено рамками. — Звичайні білети їзди як і всякі инші білети, ілюстровані провідники, розклади їзди і т. п. можна набувати в містовім бюрі ц. к. держ. зелїзниць, Пасаж Гавсмана ч. 9.

Видає і відповідає за редакцию: Лев Лопатиньский. З друкарні В. А. Шийковского